

Turizm Öğrencilerinin Mesleki Staja İlişkin Bilişsel Algılarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma

(A Research on Investigation Tourism Students' Cognitive Perceptions About Professional Internship)

*Meltem ALTINAY ÖZDEMİR^a

^a Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye A.S.M.K Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Seyahat Hizmetleri Bölümü, Muğla-Türkiye (meltemozdemir@mu.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0002-3002-6127>

MAKALE GEÇMİŞİ

ÖZ

Gönderim Tarihi:

24.11.2019

Kabul Tarihi:

25.12.2019

Anahtar Kelimeler:

Mesleki Staj
Turizm Eğitimi
Turizmde Staj

Araştırma, meslek yüksekokullarının turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki staj kavramına yönelik bilişsel yapılarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, ön lisans düzeyinde öğrenim gören 78 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) kullanılmış, toplamda 600 tekrarlanmış oranın sahip 220 farklı yanıt elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin mesleki staja ilişkin bilişsel algıları; tecrübe, para, öğrenmek, eğitim, çalışmak, iş, bilgi, otel, ezilmek, meslek ve sorumluluk yanıtlarına yöneliktir. Bunlardan en çok tekrarlanan ise tecrübe, para, öğrenmek ve eğitim kelimeleri olmuştur. Diğer yandan ezilmek, yorgunluk, zorluk, kölelik yanıtları, öğrencilerin mesleki staja ilişkin olumsuz algılarını ortaya koymaktadır. Kavram haritasına göre 2 ve üzeri frekansa sahip 88 yanıt değerlendirilmiştir. Kavram haritası ile mesleki staj; kapsam, iş alanı ve duygu-düşünceler şeklinde üç kategori altında açıklanmıştır. Kavram haritasındaki yanıtlar, öğrencilerin mesleki stajın mevzuatına yönelik bilgilere vakıf olduğunu ve mesleki stajın önemini farkında olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte iş alanına verilen yanıtlar, öğrencilerin turizm sektörünün özellikleri hakkında bilgi sahibi olduklarını ortaya koymaktadır. Duygu ve düşünceler kategorisinde belirtilen yanıtlara göre mesleki staj kariyer, gerçek, yenilik, değişim ve başarı gibi olumlu kavramlara çağrışım yaparken; aynı zamanda ezilmek, yorgunluk, zorluk ve kölelik gibi olumsuz kavramlara da çağrışım yapmaktadır. KİT'in ikinci bölümünü oluşturan anahtar kavramla ilgili cümle kısmı, bilimsel bilgi içeren, yüzeysel bilgi içeren ve kavram yanlışlığı içeren cümleler olarak üç kategoride değerlendirilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu bilimsel bilgi içeren cümleler kurmuş olsa da kavram yanlışlığı içeren cümlelerin de oldukça çok olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum öğrencilerin mesleki staj hakkındaki çağrışımlarının mesleki stajın mevzuatına ve amacına yakın olduğu kadar; mesleki staja yönelik kavramsal yanlışlığı oluşturan olumsuz algılara da sahip olduklarını göstermektedir.

ABSTRACT

Keywords:

Professional Internship
Tourism Education
Internship in Tourism

This research is aimed to reveal cognitive structures about professional internship concept of students who are studying in tourism programs. The study was conducted on 78 students studying at associate degree level. The Word Association Test (WAT), one of the qualitative research methods, was used to collect the data and 220 different responses with a total repetition rate of 601 were obtained. According to the results of the research, students' cognitive perceptions about professional internship obtained as experience, money, learn, education, work, job, knowledge, hotel, crush, profession and responsibility. The most repeated answers were experience, money, learn and education. On the other hand, being crushed, fatigue, difficulty, slavery responses express students' negative perceptions of professional internship, but also reflect their feelings. In this respect, the research findings show that students are aware of the scope and importance of professional internship, but they have problems in the sector as well. According to concept map, 88 responses with frequency of 2 or more were evaluated. Professional internship with concept map explain in scope, business area and emotion-thoughts. The answers in concept map show that students are familiar with knowledge of legislation of internship and are aware of importance of internship. However, answers given to field of business reveal that students are familiar with characteristics of the tourism sector. According to answers mentioned in emotions and thoughts category, professional internship connotes positive concepts such as career, reality, innovation, change and success; it also connotes negative concepts such as oppression, fatigue, difficulty and slavery. Sentence part related to key concept of WAT was evaluated in three categories as scientific, superficial and misconceptions. Although majority of students have established sentences containing scientific knowledge, it is noteworthy that sentences containing misconceptions are quite numerous. This is as close to association of students as to legislation and purpose of vocational internship; They also show that they have negative perceptions that create conceptual misconceptions about professional internship.

Makalenin Türü: *Araştırma Makalesi*

***Sorumlu Yazar:** M. A. ÖZDEMİR

E posta: meltemozdemir@mu.edu.tr

GİRİŞ

Mesleki staj, mesleki eğitim alan hem lise hem de üniversite öğrencilerinin kariyer sürecinde büyük önem arz etmektedir. İş başında eğitim olarak da nitelendirilmesiyle, öğrencilerin eğitim kurumlarından edindikleri bilgileri iş hayatında uygulamaya dökmelerine olanak vermektedir (Demir ve Demir, 2014:19). Aynı zamanda akademi-sektör iş birliği ile ortaya çıkan ve belirli kriterlere bağlı olarak gerçekleştirilen mesleki staj, kalifiye personel ihtiyacının karşılanmasına, kaliteli hizmet anlayışına, verimlilik artışına, işsizlik oranlarının azalmasına, değişen sosyal ve teknolojik gelişimlere adapte olmayı sağlamaktadır (Özsayar,2008:1).

Hizmet odaklı ve emek-yoğun bir sektör olan turizmin temel iş gücü ihtiyacının karşılanabilmesi için kalifiye iş gücünün mevcut hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle bu durum, faaliyet alanları çeşitli olan turizm işletmelerinin istihdam arzında büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle nitelikli işgücünün karşılanması ve geleceğin işgücü için iş başı eğitim ve mesleki staj gibi uygulamaya dayalı eğitimler, teorik eğitimi destekleyen önemli bileşenlerdir. Dolayısıyla turizm işletmelerinin ve destinasyonların geliştirdikleri turistik ürünleri turistlere ulaştıracak nitelikli personellere ihtiyaç duyması, insana yatırım yapılmasını (Tutan, 2010:54) gerekli kılmaktadır.

Önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin mesleki staja ilişkin bilişsel algılarının ortaya çıkarılmasını amaçlayan bu araştırma, Muğla'da eğitim-öğretime devam eden bir meslek yüksekokulunun Turizm ve Seyahat Hizmetleri ile Turizm ve Otelcilik bölümlerinin 1. ve 2. sınıflarında öğrenim gören toplam 78 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel bir araştırma niteliğinde olan bu çalışmada, öğrencilerin bir kelimeye ilişkin algılarının tespitinde kullanılan Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) tercih edilmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mesleki staj kavramı “herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi” ve “bir kimsenin, meslek bilgisini artırmak için bir kurumun bir veya birçok bölümünde çalışarak geçirdiği dönem” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019). Mesleki staj, öğrencilerin sektör tecrübesi kazanmasını ve kendilerini mesleki açıdan tanımalarına imkân veren bir iş başı eğitimidir (Aymanıkuy vd., 2013: 107; Temizkan ve Arı, 2018: 39). Öğrencilerin kariyer planlamalarına (Nelson, 1994), eksiklerini ve becerilerini

mesleki yönden keşfetmelerinin (Ko, 2008: 12) yanı sıra mezuniyetin ardından mesleğe daha hızlı ve daha kolay şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Türkiye’de mesleki stajın mevzuat çerçevesi, 3308 sayılı Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu kapsamında işlem görmektedir. Meslek lisesi ve meslek yüksekokul düzeyinde staj gören öğrenciler, eğitim kurumları ve işverenler bu kanuna göre hareket etmektedir. Kanuna göre staj süresi, ücret politikası, sigorta durumu gibi önemli noktalar detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Ancak söz konusu kanun sadece lise ve meslek yüksekokullarını kapsadığından (Temizkan ve Arı, 2018: 41) bunların dışında kalan yaygın eğitim ve lisans düzeyindeki programlarında staj konusunda ele alan standart bir mevzuat bulunmamaktadır. Turizm eğitimi yönünden bu duruma bakıldığında hem yaygın hem de örgün olarak iki farklı eğitim yaklaşımı ön plana çıkmaktadır. Bunlardan yaygın eğitim, resmi ve özel kuruluşlar (MEB, sendikalar, çıraklı eğitim merkezleri, İŞKUR, belediyeler vb.) tarafından verilen kısa süreli kurslardır. Diğer yandan örgün eğitim ise ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde diplomaya yönelik turizm eğitimi veren kurumlardan oluşmaktadır (Pelit ve Güçer, 2006:143). Mesleki staj olayı da bu örgün eğitim ayağında eğitim kurumları tarafından verilen teorik bilgilerin iş başında deneyimlenmesi ve işin yerinde öğrenilmesi amacıyla başvuru bir uygulama eğitimidir. Bu nedenle turizm eğitimi verilen MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) ve YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) bünyesindeki çeşitli turizm bölümlerinde mesleki staj eğitimi, farklı yönerge ve yönetmeliklere göre zorunlu olan bir mezuniyet şartı konumundadır.

Mesleki stajın mezuniyet için zorunlu bir şart olmasının en olası nedeni, öğrencilerin eğitim kurumlarında edindikleri bilgileri, iş hayatında somut olarak uygulamasını ve bundan deneyim sağlayarak öğrenme sürecini aktif olarak tamamlamalarını sağlamaktır (Barbarash, 2016: 21). Bu uygulamalı eğitim ile öğrencilere söz konusu işin çalışma koşulları ve sorumlulukları tanıtılmaktadır Ayrıca iş ve çalışma ortamına uyumu için sosyal (iş arkadaşları ile anlaşma, görev paylaşımı, ekip işi vb.) ve kişisel (sorumluluk alma, risk alma, beceri geliştirme, özeleştirme, özgüven vb.) değerlendirmeler yapmasına imkân vermektedir.

Turizmde mesleki staj uygulamaları, sektörün mevsimsellik özelliğinden kaynaklı iş gören ihtiyacının artmasıyla yaz aylarında yoğunluk göstermektedir. Fakat bu durum üniversitelerin eğitim-öğretim bazında dikkate aldıkları akademik takvime göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu durum öğrencilerin staj yeri arayışına çok geç başlamalarına ve istenmeyen iş yerlerinde/departmanlarda staj yapmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır (Temizkan ve Arı, 2018: 39). Bunun yanı sıra turizmin çalışma saatleri ve resmi tatiller konusunda esnek bir yapıya sahip olması, stajyerlerin sektöre adapte olmasını engellemekte

ve sektörden uzaklaşmasına neden olabilmektedir. Bunun aksine turizm işletmelerinde hizmet kalitesinin ve misafir-iş gören arasındaki ilişkinin pozitif yönde olması, iş görenlerin mesleki eğitim düzeylerinin yüksek olması ile ortaya çıkmaktadır (Salgado ve Costa, 2011). Bu nedenle turizm sektöründe mesleki stajın nasıl tanımlandığı, öğrenciler açısından nasıl algılandığı ve stajyer iş görenin sorumluluklarının neler olduğuna dair bilgilerin aydınlatılması turizm eğitiminin çıktıları için büyük önem taşımaktadır.

Alan yazında turizm eğitime yönelik çeşitli araştırmalar (Bayer, 1998; Sarıışık, 2007; Çimen, 2008; Boylu, 2009; Dayıoğlu, 2010; Emir, Pelit ve Arslan, 2010; Öztürk ve Görkem, 2011; Demir ve Demir, 2014; Gürdoğan ve Atabey, 2015; Murat ve Bucak, 2012; Olcay, Yıldırım ve Sürme, 2015; Pak, 2015; Duran ve Dolmacı, 2017; Akay, Uslu ve Sancar, 2018; Temizkan ve Arı, 2018; Pelit, Kabakulak ve Zorlu, 2019) bulunmaktadır. Bu araştırmalardan bazıları öğrencilerin turizm sektöründen beklentileri ve turizm eğitiminden tatmin düzeyleri üzerine; bazıları da staj esnasında sektörde karşılaşılan sorunlara yöneliktir. Ancak tüm araştırmalarda ortak nokta, mesleki stajın işlevleri üzerinde durulmasıdır. Bu kapsamda daha önce yapılan çalışmalara (Bayer, 1998; Sarıışık, 2007; Çimen, 2008; Boylu, 2009; Dayıoğlu, 2010; Emir, Pelit ve Arslan, 2010; Öztürk ve Görkem, 2011; Demir ve Demir, 2014; Gürdoğan ve Atabey, 2015; Murat ve Bucak, 2012; Olcay, Yıldırım ve Sürme, 2015; Pak, 2015; Duran ve Dolmacı, 2017; Akay, Uslu ve Sancar, 2018; Temizkan ve Arı, 2018; Pelit, Kabakulak ve Zorlu, 2019) göre *mesleki staj eğitiminin gerekliliklerini ve mesleki staj konusunda yaşanan sorunları* aşağıdaki gibi tanımlamak mesleki stajın daha iyi açıklanmasına yardımcı olacaktır.

Mesleki staj eğitiminin gereklilikleri;

- Eğitimi alınan turizm alanı ilgili sektördeki iş alanlarının tanıtılması
- Öğrenim süresince alınan bilgilerin pekiştirilmesi
- Turizm konusunda edinilen teorik bilgilerin uygulamaya aktarılması
- İş hayatına dair iş etiği, iş sorumluluğu, çalışan ilişkileri, örgüt yapısı, görev tanımları gibi hususlarda mesleki bilgi ve meslek ahlakının arttırılması
- Turizm alanında gelişen ekonomik, sosyal ve teknolojik konulara farkındalığın oluşturulması
- Öğrencilerin kendilerini keşfetmelerinin sağlanması (mesleğe uygunluk vb.)
- İşletmelerin nitelikli personel açısından olumlu imaj yaratmak istemesi

- Güven ve dürüstlük çerçevesinde iş ortamındaki meslektaş ilişkisinin yerinde öğretilmesi
- Turizm ile ilgili yapılan işin teknik yönlerinin risk içeren bir ortamda öğretilmesi
- Sorumlulukların yerine getirilmesi durumundaki çıktı ile getirilmemesi durumundaki çıktının karşılaştırılmasının sağlanması
- Turizm işletmelerinin yönetim politikalarının izlenmesi ve öğrenilen teorik bilgilere göre eşleşme düzeyinin tespit edilmesi
- İşveren olarak turizm işletmelerinin iş gören tercihinde önem verdikleri özelliklerin gözlemlenmesi
- Gerçek bir iş gören olduğunda karar verme ve sorun çözme yetisine sahip olması gerektiği bilincinin yansıtılması şeklinde ele alınmaktadır.

Mesleki staj konusunda yaşanan sorunlar ise;

- Sektöre ve işe uyum güçlüğü
- Yetersiz iletişim
- Beceri ve bilgi eksikliği
- Ucuz işgücü algısı
- Maddi sorunlar
- Fazla mesai
- Stajyerlere iş tanımının dışında kalan işlerin verilmesi
- Stajyerlerin işi öğrenmek üzere işletmede olduklarının unutulması ve sürekli iş gören olarak düşünülmesi
- Stajyerlere buldukları işletme ya da departmanın faaliyet alanlarının öğretilmemesi, biliyor olarak kabul edilmesi
- İş yerinde verilen eğitimin yetersizliğinden kaynaklanan memnuniyetsizlik
- İşe başlama sürecinde işletme tarafından oryantasyon eğitiminin verilmemesi
- Beslenme ve barınma olanaklarının yetersiz olması şeklinde açıklanmaktadır.

Mesleki staj, teorik turizm eğitimin bir uzantısı olarak düşünüldüğünde turizm sektörünün özellikleri, ihtiyaçları ve sorunları (Kivela ve Kivela, 2005; Mayaka ve Akama, 2007) mesleki eğitim için etkileyici niteliğe sahiptir. Yapı taşı insan olan bir sektör olarak turizm, esnek yapısından dolayı iç ve dış faktörlerden hızlı bir şekilde etkilenebilmektedir. Turizm sektörünün sürekli bir değişim içerisinde olması turizm eğitimi alan öğrencilerin psikolojik olarak etkilenmesine yol açabilmektedir. Özellikle turizm eğitimi alan öğrencilerin sektörden

beklentilerini, öğrencilerin sektöre bakış açısını, staj memnuniyetini, turizm eğitiminin mevcut durumunu ve turizm eğitiminde beklentilerini araştıran çalışmalar (Taşkın, 2006; Ehtiyar ve Üngüren, 2008; Ko, 2008; Nikandrou, Brinia ve Bereri, 2009; Emir, Pelit ve Arslan, 2010; Chen ve Shen, 2012; Çelik ve Tuna, 2012; Hsu, 2012; Aymanıkuy, Tetik, Girgin ve Aymanıkuy, 2013; Ruhanen, Robinson ve Breakey, 2013; Demir ve Demir, 2014; Olcay vd., 2015; Pak, 2015; Akay vd., 2018) bunu göstermektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Sorusu

Mesleki staj, turizm eğitiminin ayrılmaz bir parçası olmakla birlikte öğrencilerin sektöre attığı ilk adımdır. Mesleğin ve sektörün olumlu ve olumsuz etkilerini bizzat deneyimlemeleri ile turizm öğrencileri, turizm konusundaki gelecekleri hakkında –bu mesleğe devam etmeli miyim?- karar verme sürecine de girmiş olmaktadır. Bu durumda mesleki stajın *gerçeklerle yüzleşmeyi* sağlamasıyla, öğrencilerin algıları olumlu ya da olumsuz şekilde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla mesleki staj kavramının turizm öğrencileri tarafından nasıl algılandığı bir problem olarak düşünülmektedir. İnsanların bir konu hakkındaki bilişsel algılarını değerlendirmek zor olduğundan, bu durum ancak anahtar kavramlara ilişkin görüşlerinin tespit edilmesiyle açıklanmaktadır (Gilbert, Boulter ve Rutherford, 1998; Keskin ve Örgün, 2015; Yücel Güngör, Doğan ve Güngör, 2017; Altınay Özdemir, 2018). Bu doğrultuda araştırmanın amacı, ön lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan turizm öğrencilerinin mesleki staja ilişkin algılarının tespit edilmesi ve bilimsel geçerliğinin ortaya konmasıdır. Araştırmanın sorusu ise “*Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleki staj kavramına ilişkin bilişsel algıları nasıldır?*” şeklindedir.

Örneklem

Araştırmanın evrenini Muğla’da meslek yüksekokullarının turizm bölümlerinde öğrenim görmekte olan turizm öğrencileri oluşturmaktadır. Evrene ulaşmanın uzun bir süreci gerektirmesinin yanı sıra elde edilen nitel verilerin değerlendirilmesinin zor olmasından kaynaklı, örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini Fethiye’de eğitim-öğretime devam etmekte olan bir meslek yüksekokulunun Turizm ve Seyahat, Turizm ve Otelcilik bölümlerinde öğrenim gören 78 turizm öğrencisi (1. ve 2. Sınıf) oluşturmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Aracı

Keşifsel araştırma niteliğinde olan bu çalışmada, kavramların gruplandırılması ve kavramlar arasındaki ilişkilerin saptanmasına yönelik betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “bilişsel yapıyı, bu yapıyı oluşturan kavramlar arasındaki bağıntıyı ve bilgi ağının gözlemlenmesini sağlayan” (Özatlı ve Bahar, 2010) Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) kullanılmıştır. Veriler 4-5 Kasım 2019 tarihlerinde KİT formu kullanılarak toplanmıştır.

Verilerin toplanma aşamasında zincirleme cevap riskini minimize etmek için *mesleki staj* kavramı bir sayfada 10’ar kez alt alta sıralanmıştır. Ardından katılımcılara veri toplama tekniği olan KİT hakkında kısaca bilgi vererek katılımcılardan 60 saniye içinde anahtar kavramın zihinlerinde çağrıştırdığı kavramları yazmaları istenmiştir. Bu süre daha önceki çalışmalarda 30 saniye olarak belirlenmiş (Polat, 2013; Keskin ve Örgün, 2015, Altınay Özdemir, 2018), ancak öğrencilerin bilgi düzeyleri doğrultusunda daha fazla zamana ihtiyacı olacağı düşünüldüğünden bu çalışmada 60 saniyelik süre baz alınmıştır. Katılımcılar verilen süre zarfında mesleki staj ile ilişkili olduğunu düşündükleri kelimeleri sıralamışlardır. KİT formunun en alt kısmında bulunan ve daha önceki çalışmalarda 20 saniyelik süre ile cevaplandırılan (Şimşek, 2013; Altınay Özdemir, 2018) “*ilgili cümle*” kısmı, cevap kelimelerine kıyasla daha karmaşık yapıda olduğundan bu çalışmada 30 saniyelik süre ile cevaplandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Analiz aşamasından önce KİT formları 1’den 78’e kadar numaralandırılmıştır. Anahtar kavrama verilen yanıtların sayısı ve çeşidi değerlendirmeye alınarak bir içerik analizi programı yardımı ile yanıt kelimeleri anlamsal yakınlık ve ilişkilerine göre sınıflandırılmıştır. Ardından her gruptaki cevap kelimelerin sıklığı hesaplanarak frekans tablosu, kavram haritası ve kelime bulutu oluşturulmuştur. Kavrama ilişkin ilgili cümle kısmına verilen cevapların sınıflandırılmasında ise “cümlelerin bilimsel olup olmaması, yüzeysel bilgi içerip içermemesi ve farklı nitelikte kavram yanılgıları içerip içermemesi” şeklinde üçlü kategorik tablo kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bulgularına göre yaş, cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeyine göre katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de verildiği gibidir. Verilere göre katılımcıların genellikle 18-23 yaş aralığında (%80,7), kadın (%58,9), turizm ve seyahat (%66,6) bölümü ve 1. Sınıf (%69,2) öğrencisi oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Yaş	f	%	Cinsiyet	f	%
18-23	63	80,7	Kadın	46	58,9
24-29	8	10,2	Erkek	31	39,7
30 ve üzeri	6	7,7	Belirtilmedi	1	1,2
Belirtilmedi	1	1,2			
Bölüm*			Sınıf		
TS	52	66,6	1. Sınıf	54	69,2
TO	26	33,4	2. Sınıf	24	30,8
Toplam	78	100	Toplam	78	100

*TS: Turizm ve Seyahat; TO: Turizm ve Otelcilik

KİT formu ile elde edilen verilerin analizi sonucunda mesleki staj anahtar kavramına verilen yanıtlar ve frekans değerleri Tablo 2’de verildiği gibidir. Araştırmada toplamda 215 farklı yanıt elde edilmiş olup, 600 tekrarlanma oranına ulaşılmıştır. Tabloda verilen frekans (f) değeri yanıtların farklılık sayısını değil, tekrarlanma oranlarını vermektedir. Bu nedenle tüm yanıtları, tabloya sığdırmanın zor olmasından kaynaklı tabloda sadece 3 ve üzeri frekans değerine sahip yanıtlar görünmektedir. Frekansı 2 ve daha düşük olan 166 yanıt listeye dâhil edilmemiştir. 3 ve üzeri frekansa sahip 49 farklı yanıt dâhil edilmiştir. Frekans değerlerine göre 10 ve üzeri değere sahip yanıtlar *tecrübe, para, öğrenmek, eğitim, çalışmak, iş, bilgi, otel, ezilmek, meslek* ve *sorumluluk* kelimeleridir. Bunlardan en çok tekrarlanan yanıtlar ise *tecrübe, para, öğrenmek, eğitim* ve *çalışmak* kelimeleri olmuştur.

Tablo 2. Mesleki Staj Anahtar Kavramına Verilen Yanıtlar ve Frekans Değerleri

Mesleki Staj Anahtar Kavram Yanıtları	f	Mesleki Staj Anahtar Kavram Yanıtları	f
Tecrübe	31	Hizmet	4
Para	31	Gelecek	4
Öğrenmek	30	Gerçek	4
Eğitim	24	Önbüro	4
Çalışmak	23	Öğrenci	4
İş	18	Şef	4
Bilgi	16	Acenta	4
Otel	13	Yetenek	4
Ezilmek	13	Sabır	4
Meslek	10	Garsonluk	3
Sorumluluk	10	Havuz	3
Yorgunluk	9	Bar	3
Turist	9	İletişim	3
Disiplin	8	Ofis	3
Öğretim	8	Mesai	3
Zorluk	8	Puan	3
Kölelik	7	Başlangıç	3
Staj Defteri	7	Temizlik	3
Dil	6	Turizm	3
Amelelik	6	Yaz	3
Müdür	6	Sosyalleşme	3
Kariyer	6	Hazırlık	3
Zorunluluk	5	Okul	3
Yenilik	5	Gün	3
Pratik	5	Diğer	205
Toplam	600	600	

Tablo 2’de yer alan *Diğer* seçeneğinde toplanan verilerin frekansı iki ve ikiden az olup, aşağıdaki gibidir.

Mesleki staj anahtar kavramına dair frekansı iki olan *Diğer* (39) yanıtları;

- Alkol, Alışmak, Atılım, Başarı, Beceri, Bellboy, Check-in, Chenck-out, Değişim, Deniz, Ders, Departman, Düşünce, Ekonomik, Emek, Endişe, Fatura, Gereksiz, Görev, Haksızlık, Heyecan, Hırs, Kadın, Kalem, Korku, Memnuniyet, Mezuniyet, Operasyon, Planlama, Profesyonellik, Restoran, Stajyer, Teori, Çalışma Saatleri, Öngörü, Özgüven, Pekiştirmek, Saygınlık, Servis -

Mesleki staj anahtar kavramına dair frekansı ikiden az olan *Diğer*(123) yanıtları;

- Atmış, Adapte Olmak, Aktivite, Alt Kademe, Alt Üst İlişkisi, Alın Teri, Alıştırma, Amele, Anlamak, Ayak Takımı, Azim, Prim, Bahşış, Bakış Açısı, Başarısızlık, Beceri, Beden Dili, Belge, Bilet Satışı, Bilgisayar, Bölümü Tanıma, Bıkkınlık, Danışma, Denetleme, Dikkatsizlik, Diksiyon, Dinlemek, Diploma, Dosya, Doğa, Düzen, Düşük Maaş, Ekip, Ekipman, Elde Etmek, Emeği Sömürülen Kişi, Esinlik, Etkileşim, Eğlence, Farklılık, Faydasız, Gece Hayatı, Genel Kültür, Gereklilik, Gençlik, Gurur, Görevli, Güler Yüz, Gülümsemek, Güvenirlilik, Hizmetçi, Hoşgörü, İfade, İlgilenme, İnsan, İsteklilik, İşletme, İşçi, Jest, Kapasite, Kararlılık, Katılmak, Kaygı, Kazanç, Değerlendirme, Kavrama, Kontrol, Koşurmaca, Kültür, Kısıtlama, Mekân, Mecburiyet, Memnuniyetsizlik, Misafir, Mola, Ortak Yön, Otuz, Panik, Patronlar, Pazarlama, Personel, Program, Psikoloji, Referans, Resepsiyon, Rezervasyon, Sinir, Sistemsizlik, Soru Sormak, Sosyal Çevre, Soğukkanlılık, Spor, Statü Farkı, Stres, Sıcak, Sıkıntı, Sınav, Tanımak, Tartışmak, Tatil, Tecrübesizlik, Temkin, Tepsi, Transfer, Tur Düzenleme, Tutunma, Uyku Sorunu, Uyum, Uzmanlık, Uğraş, Vasıfsız, Verimlilik, Yapamamak, Yardım Etmek, Yeterlilik, Yiyecek İçecek, Yorulmak, Yoğun Tempo, Yönetim, Yönlendirme, Zahmet, Zorunlu, Zulüm, Çabalama, Çalışan, Çatal Bıçak, Üniversite, Şaka-

Şekil 1: Mesleki Staj Anahtar Kavramına Yanıt Olarak Verilen Kelimelere Ait Kelime Bulutu

Mesleki staj anahtar kavramına 1. ve 2. Sınıf turizm öğrencilerinin yanıt olarak verdikleri kelimeler ve frekans değerleri göz önünde bulundurularak hazırlanan kelime bulutu Şekil 1’deki gibidir. Frekanslarına göre kelime bulutunda görüldüğü üzere, en çok *tecrübe* ve *para* yanıtları ön plana çıkmaktadır. Bu yanıtlar, öğrencilerin mesleki stajı sektörde ya da meslekte tecrübe kazanmak amacıyla yaptıklarını düşündüklerini ve karşılığında maddi kazanç olarak para kazandıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca diğer öne çıkan yanıtlar olan *öğrenme*, *eğitim*, *çalışmak* ve *bilgi* kelimeleri de *tecrübe* ve *para* yanıtlarının bileşenleri konumundadır.

Mesleki stajın eğitim-öğretimin bir parçası olması *eğitim* yanıtını, amacı bakımından okulda öğrenilen teorik bilginin gerçek iş alanında deneyimlenerek öğrenilmesi *çalışmak* ve *öğrenme* yanıtlarını, çalışarak bilgi edinme, okulda öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi *bilgi* yanıtını desteklemektedir.

Tekrarlanma oranları fazla olan yanıtlar kapsamında mesleki staj; öğrencilerin eğitim-öğretimin bir parçası olarak teorik bilgilerini pekiştirmeleri ve işi yerinde öğrenmeleri amacı ile kısmi miktarda para karşılığında ilgili meslek alanında çalışmalarını edindikleri tecrübeyi ifade etmektedir. Bu doğrultuda mesleki stajı, “eğitim kurumları tarafından verilen teorik bilgilerin iş başında deneyimlenmesi ve işin yerinde öğrenilmesi amacıyla başvuru bir uygulama eğitimi” olarak nitelendiren tanımlar doğru kabul edilmektedir.

Emir vd.’nin (2010) çalışmalarında ortaya koydukları gibi sınıf düzeyine göre öğrencilerin mesleki staj algıları farklılık göstermektedir. Özellikle birinci sınıf turizm öğrencilerinin algıları staj yapan ikinci sınıf öğrencilerine göre daha olumludur. Öğrenim seviyesi ilerledikçe ve sektör deneyimi arttıkça öğrencilerin turizm sektörü hakkındaki düşünceleri olumsuz yönde değişmektedir (Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Kozak ve Kızılırmak, 2001; Jenkins, 2001; Aksu ve Köksal, 2005; Avcı ve Boylu, 2006; Sarıışık, 2007). Bu doğrultuda birinci ve ikinci sınıf öğrencilerin mesleki staj kavramına yönelik verdikleri yanıtlar Tablo 3’te verildiği gibidir. Tabloya göre, birinci sınıfların yanıtlarının tekrarlanma oranı 444, ikinci sınıfların ise 157’dir. Yanıtlar karşılaştırıldığında birinci sınıf öğrencileri henüz staj yapmadıkları için genellikle mesleki stajın amacına (öğrenmek, gelişim, deneyim vb.) ve mevzuatına (eğitim, öğrenim vb.) yönelik cevaplar vermiştir.

Tablo 3: Sınıf Düzeyine Göre Mesleki Staj Kavramlarına Verilen Yanıt Kelimeler ve Frekans Değerleri

1.Sınıf Yanıtları	f	2.Sınıf Yanıtları	f
Tecrübe	24	Para	6
Para	20	Çalışmak	6
Eğitim	20	Bilgi	5
Öğrenmek	13	Ezilmek	5
Çalışmak	10	Öğrenmek	5
Gelişim	9	Eğitim	4
Öğrenim	8	Otel	4
Bilgi	8	Staj Defteri	4
Otel	8	Turist	4
Disiplin	6	Yorgunluk	4
Kariyer	6	Zorunluluk	4
Çalışma	6	Acenta	3
Deneyim	6	Amelelik	3
Turist	5	Ofis	3
Yorgunluk	5	<i>Diğer</i>	97
İş Hayatı	4	Toplam	157
Pratik	4		

Sınıf düzeyine göre mesleki staj kavramına verilen yanıtlara ait kelime bulutu görselleri Şekil 2’de verildiği gibidir. Görsellere göre birinci sınıfların kelime bulutunda *tecrübe*, *para* ve *eğitim* ön plana çıkarken; ikinci sınıflarda *para*, *çalışmak*, *öğrenme* ve *ezilmek* kelimeleri ön plana çıkmaktadır. Birinci sınıflar, daha fazla yanıt oranına sahip olduğu için kelime bulutu da bir o kadar dağınık olmuştur.

Mesleki staj anahtar kavramına yönelik elde edilen 600 yanıtın kavram analizi sonrasında Şekil 3’te verilen açıklayıcı kavram haritası oluşturulmuştur. Haritada mesleki staj yanıtları *kapsam*, *iş alanı* ve *duygu-düşünceler* şeklinde üç kategori altında değerlendirilmiştir.

Şekil 3: Kelime İlişkilendirme Testi Sonuçlarına Göre Oluşturulan Açıklayıcı Kavram Haritası¹

MESLEKİ STAJ						
Kapsam		İş Alanı			Duygu-Düşünceler	
Mevzuat (15) Eğitim Meslek Staj Defteri Zorunluluk Öğrenim Öğretim Okul Puan Yaz Gün Ders Mezuniyet Stajyer Teori	Amaç (11) Tecrübe Öğrenmek Bilgi Pratik Gelecek Başlangıç Sosyalleşme Hazırlık Pekiştirmek Atılım Alışmak	İş (29) Çalışmak İş Otel Turist Müdür Hizmet Önbüro Şef Acenta Garsonluk Havuz Bar Ofis Mesai Turizm Departman Emek Operasyon	Kazanç (1) Para	Nitelik (11) Sorumluluk Disiplin Dil Yetenek Sabır İletişim Temizlik İletişim Beceri Hürs Düşünce	Olumlu Algılar (12) Kariyer Gerçek Yenilik Değişim Başarı Ekonomik Heyecan Menunüyet Profesyonellik Saygınlık Öngörü Özgüven	Olumsuz Algılar (9) Ezilmek Yorgunluk Zorluk Kolelik Amelelik Endişe Gereksiz Haksızlık Korku

Mesleki stajın kapsamı, eğitim-öğretim doğrultusunda öğrencilerin staj yönergesine göre çağrışım yaptıkları mevzuata ve stajın gerçekleşme nedenlerini belirten amaçlarına yöneliktir. İş alanı kategorisinde turizm sektörünün iş alanlarını ve işle ilgili bilgilere (iş), mesleki stajın gerçekleşmesinde edinilen kazanca ve turizm sektöründe çalışmak için sağlanması gereken niteliklere ait yanıtlar bulunmaktadır. Üçüncü kategori olan duygu ve düşünceler kategorisinde ise öğrencilerin mesleki staj hakkındaki olumlu ve olumsuz algıları açıklanmaktadır.

Meslek stajının kapsamına ve iş alanına yönelik bilgiler, stajın bağlı olduğu eğitim kurumlarının yönergelerine göre değişmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki staj

¹ Açıklayıcı kavram haritası, frekans değeri 2 ve üzeri olan yanıtlar kapsamında oluşturulmuştur.

anahtar kavramına verdikleri bazı yanıtlar, mesleki staj yönergesi çerçevesindedir. Bu yönergede;

“Eğitim-Öğretim programının özelliklerine göre öğrencilerin edindiği bilgileri uygulama alanına aktarmasını sağlamak üzere, ... staj zorunluluğu olan ... öğrencilere bu esaslar uyarınca staj yaptırılır. Staj tarihleri eğitim-öğretim programlarını aksatmayacak şekilde belirlenir. ... öğrencilerin diploma almaya hak kazanabilmeleri için en az 30 iş günü meslekleriyle ilgili iş yerlerinde staj yapmış olmaları şarttır.”

ibaresi bulunmakta ve araştırmada açıklanan kavram haritasına göre mevzuata ve amaca ilişkin bilgiler içermektedir. Verilen yanıtlar, öğrencilerin mesleki stajın mevzuatına yönelik bilgilere vakıf olduğunu ve mesleki stajın önemini farkında olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte iş alanına verilen yanıtlar, turizm sektörünün faaliyet alanlarını (otel, önbüro, acenta vb.), pozisyonlarını (şef, müdür, garsonluk), özelliklerini (hizmet, emek), getirilerini ve sektörde çalışmak için gerekli nitelikleri ifade etmektedir. Bu yanıtlar öğrencilerin turizm sektörünün özellikleri hakkında bilgi sahibi olduklarını ortaya koymaktadır. Mesleki stajın eğitim ve meslek açısından değerlendirilmesinin ardından tablonun son iki sütununda staja yönelik öğrencilerin olumlu olumsuz duygu ve düşünceleri bulunmaktadır. Belirtilen yanıtlara göre mesleki staj kariyer, gerçek, yenilik, değişim ve başarı gibi olumlu kavramlara çağrışım yaparken; aynı zamanda ezilmek, yorgunluk, zorluk ve kölelik gibi olumsuz algılara da çağrışım yapmaktadır.

Tablo 3: Mesleki Staj Kavramına İlişkin Kurulan Cümlelerin Frekans Tablosu

	Bilimsel Bilgi İçeren Cümleler	Yüzeysel Bilgi İçeren Cümleler	Kavram Yanılgısı İçeren Cümleler	Yanıt Vermeyenler
Mesleki Staj	31	17	23	7
Oran (%)	39,7	21,7	29,4	8,97

KİT'in ikinci bölümünü oluşturan –anahtar kavramla ilgili cümle-kısmı bilimsel bilgi içeren, yüzeysel bilgi içeren ve kavram yanılgısı içeren cümleler olarak üç kategoride değerlendirilmiştir. Cümlelerin içerikleri, anahtar kavramla ilişkili olup bilimsel gerçekliğe dönük ise bilimsel bilgi içeren cümleler kategorisine konulmuştur. Aksine günlük yaşamda kullanılan, geçmiş deneyimi anlatan bilimsel olmayan ve genellikle öznesi ben olan cümleler yüzeysel bilgi içeren cümleler kategorisine dâhil edilmiştir. Bilimsel anlamlar içeren cümleler kurulmaya çalışılmış ancak mesleki stajı gerçek amacının dışında değerlendiren cümleler kavram yanılgısı içeren cümleler kategorisinde değerlendirilmiştir. Fakat bu kategori bilimsel bilgi içeren cümleler kadar mesleki stajın gerçek algısını ön plana çıkarmaktadır. Cümlelerin cevaplanmasında 7 formun cümle kısmı boş bırakıldığından toplamda 71 cümle elde edilmiştir. Frekansları Tablo 3'te verilen kategorilerde, öğrencilerin çoğunluğu bilimsel bilgi içeren cümleler kurmuş olsa da kavram yanılgısı içeren cümlelerin de oldukça çok olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum öğrencilerin mesleki staj hakkındaki çağrışımlarının mesleki stajın mevzuatına ve amacına yakın olduğu kadar; mesleki staja yönelik kavramsal yanılgı oluşturan olumsuz algılara da sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 4: Kelime İlişkilendirme Testinde Elde Edilen İlgili Cümlelere Ait Bazı Örnekler

	Bilimsel Bilgi İçeren	Yüzeysel Bilgi İçeren	Kavram Yanılgısı İçeren
	Cümleler	Cümleler	Cümleler
Mesleki Staj	<ul style="list-style-type: none"> Mesleki alanda yeterlilik sağlayabilmek için yapılan tecrübe edinme amaçlı eğitimidir. Mesleki staj, bir meslek hakkında bilgi edinme ve başarıyla tamamlamayı aynı zamanda sorumluluk olarak para kazanılan bir uygulamadır. Gelecekte yapabilecek mesleği kendi sahasında tanımak ve kendini ölçmektir. Okulda öğrenilen bilgileri deneyelemektir. Çalışılan işletme ve departman hakkında deneyim kazanılması amacıyla yapılan uygulamadır. Okul tarafından zorunlu kılınan bir programdır. Otel ya da benzer işletmelerde uygulamalı olarak yapılmaktadır. Asgari ücretin 1/4 oranı kadar maaş karşılığında çalışmaktadır. İnsanların öğrenim gördüğü ders ile ilgili deneyim kazanmasıdır. Mesleki staj 60 iş günüdür. Meslek hakkında kendimizi geliştirmektir.	<ul style="list-style-type: none"> Çalışmak zorunda olduğum ilk iştir. Okuduğumuz bölüm için gerekli iş çabasıdır. İşletmede ilk tecrübedir. İşi öğrenebilmek için yapılan çalışma, modern köleliktir. Bu mesleği sevip sevmeyemediğimizi anlamak için belli bir süre kendimizi denemektir. Mesleki staj, bir şeyleri öğrenmek ve kendimi bu iş üzerinde geliştirmektir. Eğitime katkı sağlayan olaydır.	<ul style="list-style-type: none"> Zorunluluk gereği hiçbir katkı sağlamayan iş ortamıdır. Staj yüzünden iş hayatından nefret ettim. Zorunlu olduğu için isteksiz başlasam da azmim sayesinde çok fazla bilgi edindim, fakat gereksiz şakalara maruz kaldım. Bir şeylere zorunlu olduğum için saçma şeylere katıldım. Bir öğrencinin bir yere stajyer olarak girip çoğu yerlerde küçük görülmesi ve ayak işlerinin ona verilmesidir. İş öğrenmenin eziyet halidir. Kadrolu çalışanların işi öğretmek yerine kendi işlerini stajyerlere yaptırılmaktadır.

Tablo 4’te kurulan cümlelerden bazı örnekler sunulmuştur. Mesleki staj ile kurulan bu örneklerden “*Mesleki alanda yeterlilik sağlayabilmek için yapılan tecrübe edinme amaçlı eğitimidir.*”, “*Mesleki staj, bir meslek hakkında bilgi edinme ve başarıyla tamamlamayı aynı zamanda sorumluluk olarak para kazanılan bir uygulamadır.*” ve “*Gelecekte yapılabilecek mesleği, kendi sahasında tanımak ve kendini ölçmektir*” şeklindeki değerlendirmeler, mesleki stajın gerekliliği açısından bilimsel bilgi içeren cümleler kapsamındadır.

“*İşi öğrenebilmek için yapılan çalışma, modern köleliktir.*”, “*Çalışmak zorunda olduğum ilk iştir.*” ve “*Okuduğumuz bölüm için gerekli iş çabasıdır.*” gibi kurulan cümleler öğrencilerin günlük yaşamdaki deneyimlerini ve öznel düşüncelerini ön plana çıkardığı için yüzeysel bilgi içeren cümleler kategorisinde ele alınmıştır. Bu cümlelere göre öğrenciler mesleki stajın amacının ve gerekliliğinin farkında ancak bir o kadar *...modern kölelik...*, *...zorunda olduğum...* ve *...iş çabası...* şeklindeki düşünceleri ile mesleki staja karşı olumsuz algılar da göstermektedir.

Kavram yanılgısı içeren cümleler genelde yanlış çağrışım yapılan bilgileri içeren cümlelerdir (Altınay Özdemir, 2018). Ancak bu çalışmada kavram yanılgısı içeren cümleler kategorisinde öğrencilerin mesleki staja yönelik duygu ve düşüncelerini anlatan cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerde bilimsel içerikte bir bilginin olmamasından ziyade öğrencilerin mesleki stajları aracılığı ile turizm sektöründen edindikleri olumsuz çağrışımları bulunmaktadır. Bu çağrışımlar, “*Zorunluluk gereği hiçbir katkı sağlamayan iş ortamıdır.*” , “*Staj yüzünden iş*

hayatından nefret ettim.”, “Zorunlu olduğu için isteksiz başlasam da azmim sayesinde çok fazla bilgi edindim, fakat gereksiz şakalara maruz kaldım.”, “Bir şeylere zorunlu olduğum için saçma şeylere katlandım. “ ve “Bir öğrencinin bir yere stajyer olarak girip çoğu yerlerde küçük görülmesi ve ayak işlerinin ona verilmesidir.” şeklindedir. Bu kategoride yer alan cümlelerin tümü olumsuz duygu ve düşünce belirten içeriğe sahiptir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrencilerin %39,7’sinde staj kavramı olumsuz algılara çağrışım yapmaktadır. Araştırmada elde edilen cümleler kategorik olarak Ek.1’de verilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Mesleki staj turizm öğrencilerinin sektörü ve kendilerini mesleki açıdan tanımalarına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda Dolmacı ve Duran’ın (2017) çalışmalarında ifade ettiği gibi mesleki staj, eğitim kurumunda kazanılan teorik bilginin uygulamaya yansımını sağlamaktadır. Bu kapsamda Olcay vd.’nin (2015) de belirttiği gibi öğrencilerin mesleki staja yönelik algılarının ve şikâyetlerinin tanımlanması, büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu araştırmada önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan turizm öğrencilerinin mesleki staja yönelik bilişsel algıları ve kavramsal değerlendirmeleri ele alınmaktadır. Araştırmada nitel verilerin analizine geçmeden önce, kavramsal açıdan mesleki stajı daha iyi açıklayabilmek için alan yazından desteklenerek mesleki stajın gereklilikleri ve mesleki staj konusunda yaşanan sorunlar sıralanmıştır. Ardından bilişsel algıların tespitinde kullanılan KİT yardımı ile öğrencilerin mesleki staja ilişkin algıları tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilişsel algıları *tecrübe, para, öğrenmek, eğitim, çalışmak, iş, bilgi, otel, ezilmek, meslek ve sorumluluk* olarak elde edilmiştir. Bunlardan en çok tekrarlanan yanıtlar ise *tecrübe, para, öğrenmek* ve *eğitim* kelimeleri olmuştur. Bu yanıtların kavramsal analizi doğrultusunda mesleki stajı; öğrencilerin tecrübe kazanması, işi yerinde öğrenmesi ve karşılığında kısmi oranda da para kazanması amacıyla gerçekleştirdikleri uygulama eğitimidir, şeklinde ele almak yanlış olmayacaktır.

Araştırma sonuçlarının hassasiyeti açısından, öğrencilerin algılarının sınıf düzeyine göre farklılık gösterebileceği düşüncesi ile elde edilen yanıtlar iki farklı grupta açıklanmıştır. Verilerin kavramsal analizi sonucunda bu düşünce doğrulanarak ortaya konmuştur. Özellikle birinci sınıfların mesleki staja yükledikleri anlamlar, ikinci sınıflara oranla daha fazla ve olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Ancak ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki staj deneyimlerinin olmasından kaynaklı, mesleki staja ilişkin *kölelik, amelelik* ve *ezilme* yanıtlarını verdikleri görülmüştür. Bu yanıtlar birinci sınıflarda da görülmesine rağmen üst

sıralarda yer almadığı için ikinci sınıflar kadar çok dikkat çekmemektedir. Bu bulgular, daha önce konuyla ilgili turizm üzerine yapılan Sarıışık'ın (2007) birinci sınıf öğrencileri, ikinci sınıf öğrencilerine kıyasla mesleğe karşı daha olumlu algılara sahiptir, görüşünü desteklemektedir.

Analiz aşamasının üçüncü aşamasını oluşturan açıklayıcı kavram haritası, anahtar kavrama verilen yanıtların kategorize edildiği aşamadır. Bu kapsamda mesleki staja ilişkin iki ve üzeri frekansa sahip yanıtlar üç ana (kapsam, iş alanı, duygu-düşünceler), yedi alt kategoride (mevzuat, amaç, iş, kazanç, nitelik, olumlu algılar, olumsuz algılar) değerlendirilmiştir. Kategorilerin oluşturulmasına mesleki staj hakkındaki alan yazından ve mevzuat içeriklerinden faydalanılmıştır. Mesleki stajın mevzuatına (*eğitim, meslek, staj defteri, zorunluluk, öğrenim*) ve amacına (*tecrübe, öğrenmek, bilgi, pratik, gelecek*) yönelik verilen yanıtlar öğrencilerin mesleki stajın mevzuatına ve gerçekleşme amacına yönelik bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Mesleki stajın iş (*çalışmak, otel, turist, müdür, hizmet*), kazanç (*para*) ve nitelik (*sorumluluk, disiplin, dil, yetenek, sabır*) alt kategorilerinin bulunduğu iş alanına yönelik verilen yanıtlar, öğrencilerin genellikle çalıştıkları ya da çalışmak istedikleri işleri, yapılan işin sonucunda elde edilen kazancı ve hizmet odaklı olan turizm sektöründe çalışabilmek için olması gereken nitelikleri içermektedir. İş alanı açısından iş kategorisinde genellikle otel, acenta, önbüro, havuz, bar, ofis, operasyon gibi faaliyet alanları dikkat çekmektedir. Aslında bu yanıtlar, Sarıışık (2007) ve Olcay vd.'nin (2015) çalışmalarında da olduğu gibi turizm öğrencilerinin mesleki stajlarında genellikle konaklama işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri ve seyahat işletmelerinde çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Diğer yandan öğrencilerin mesleki staj hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade eden olumlu (*kariyer, gerçek, yenilik, değişim, başarı*) ve olumsuz (*ezilmek, yorgunluk, zorluk, kölelik, endişe*) algılardan olumlu olanlar, öğrencilerin motivasyon nedenlerini ifade ederken; olumsuz nedenler sorunlarını ve şikayetlerini ifade etmektedir. Bu motivasyonlardan yenilik ve değişim yanıtları, Szivas vd. 'nin (2003) belirttiği gibi insanların turizmde çalışmasını isteklendiren etkenler arasındadır.

Öğrencilerin gelecek, kariyer, hazırlık yanıtlarının ilk sıralarda yer alması, Olcay vd.'nin (2015) ve Akay vd. 'nin (2018) çalışmalarında geçen turizmde kariyer planlaması görüşünün hala turizm öğrencileri için geçerli olduğunu göstermektedir. Diğer yandan dikkat çeken bir nokta, *ezilmek, yorgunluk, zorluk, kölelik* yanıtlarının Chen ve Shen (2012), Aymankuy vd. (2013) ve Akay vd. (2018) tarafından yapılan çalışmalarda vurgulanan "ucuz iş gücü" bakış

açısını akla getirmesidir. Aslında verilen bu yanıtlar öğrencilerin mesleki staja ilişkin olumsuz algılarını ifade etmekle birlikte duygularını da yansıtmaktadır.

Analiz aşamasının dördüncü ve son aşaması olan mesleki staj ile ilgili kurulan cümleler üç kategoride incelenmiştir. Bunlardan çoğunluğu (%39,7) bilimsel bilgi içeren cümleler kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu oran araştırmanın amacına ulaşmasında önemli olup, öğrencilerin mesleki stajı ne kadar bilimsel bakış açısıyla değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bilimsel içerikli cümleler nesnel ve mesleki stajın kapsamına yönelik bilgiler içermektedir. Ancak yüzeysel bilgiler bilimsel bilgiden ziyade öğrencilerin mesleki staja yönelik öznel bakış açısını ve deneyimlerini içermektedir. Son olarak kavram yanlılığı içeren cümleler ise anahtar kavramın karıştırılmasını ya da anlaşılmadığını ifade eden cümleler iken bu çalışmada öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin ele alındığı bir kategori olarak değerlendirilmiştir.

Mesleki alanda yeterlilik sağlayabilmek için yapılan tecrübe edinme amaçlı eğitimidir.”, *”Mesleki staj, bir meslek hakkında bilgi edinme ve başarıyla tamamlamayı aynı zamanda sorumluluk alarak para kazanılan bir uygulamadır.”* ve *”Gelecekte yapılabilecek mesleği, kendi sahasında tanımak ve kendini ölçmektir”* cümleleri bilimsel nitelikte olup mesleki stajın gerekliliğine ilişkin bilgiler içermektedir. Ayrıca *“İşi öğrenebilmek için yapılan çalışma, modern köleliktir.”*, *“Çalışmak zorunda olduğum ilk iştir.”* ve *“Okuduğumuz bölüm için gerekli iş çabasıdır.”* gibi kurulan cümleler öznel nitelikte olup, yüzeysel bilgi içermektedir. Bu kategoride genellikle öğrencilerin deneyimleri yer almakla birlikte olumsuz algıları da kısmen ifade edilmektedir.

“Zorunluluk gereği hiçbir katkı sağlamayan iş ortamıdır.”, *“Staj yüzünden iş hayatından nefret ettim.”*, *“Bir öğrencinin bir yere stajyer olarak girip çoğu yerlerde küçük görülmesi ve ayak işlerinin ona verilmesidir.”*, *“İş öğrenmenin eziyet halidir.”* ve *“Kadrolu çalışanların işi öğretmek yerine kendi işlerini stajyerlere yaptırılmalarıdır.”* şeklindeki cümleler kavram yanlılığı içeren cümlelerdir. Mesleki stajın öğrencilerin meslek ile ilgili pratik bilgileri yerinde edinmesi, meslek ile kendini bağdaştırması ve öğrenilen teorik bilginin desteklenmesi amacıyla yapıldığı düşünüldüğünde bu cümleler mesleki stajın kavramının yanlış algılandığını ifade etmektedir. Ancak daha önce belirtildiği üzere, bu cümleler öğrencilerin mesleki staja karşı besledikleri duyguların bir göstergesi olduğundan öğrencilerin gerçek algıları bu kategoride ortaya çıkmaktadır. Bu yanıtlar daha önce Olcay vd. ‘nin (2015) mesleki stajın olumsuz eleştirileri konusunda ortaya koydukları; öğrencilerin önemsiz işlerde kullanılması, gereğinden fazla iş yaptırılması ve sözlü mobbing uygulanması

şeklindeki araştırma bulgusunu desteklemektedir. Öğrencilerin ifade ettiği yanıtlar mesleki stajın kapsamının ve öneminin farkında olduklarını ancak bir o kadar da sektörde sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Çalışılan bölgeye ve işletmeye göre yaşanan sorunlar farklılık gösterse de, bu sorunların tespit edilmesi çözüm önerilerinin geliştirilmesini olanaklı hale getirecektir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre turizm öğrencilerini stajyer olarak çalıştıran turizm işletmelerine ve bu konuda araştırma yapmak isteyen akademisyenlere öneriler şu şekilde verilmektedir.

Teoriye Yönelik Öneriler

- Bu çalışmada öğrencilerin mesleki staj hakkındaki bilişsel algıları, kavramsal açıdan değerlendirilmiş olup; öğrencilerin mesleki stajdan beklentilerine ve şikâyetlerine yer verilmemiştir. Bu konuda araştırmaların yapılması, mesleki staj kavramının amacına uygun gerçekleşmesini sağlayacaktır.
- Önlisansla birlikte mesleki eğitim verilen lise ve üniversite bünyesinde turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleki staja ilişkin bilişsel algıları ortaya konabilir.
- Turizm sektöründe çalışanlar ile turizm öğrencilerinin sektöre yönelik bilişsel algıları ortaya konarak karşılaştırma yapılabilir.
- Farklı şehirlerdeki turizm işletmelerinde staj yapan öğrencilerin algıları tespit edilerek, destinasyona göre turizm işletmelerinin mesleki staj yaklaşımları kıyaslanabilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Mesleki staj zorunluluğu olan öğrencilere turizm bölümleri kapsamında başlangıç eğitimi verilmeli ve staj eğitiminin amacı aktarılmalıdır.
- Turizm işletmeleri ilk kez işletmelerinde çalışacak olan stajyerlere oryantasyon eğitimi vererek, yapılacak işin tanımını yapmalıdır.
- Turizm işletmesinin ilgili departman yetkilisi tarafından stajyerin eğitilmesinden sorumlu personellerin seçilmesi ve stajyerin görevi dahilinde sorumlulukların verilmesi gerekmektedir.

- Stajyerler kadrolu çalışanlar olarak değil, işi öğrenmek amacıyla işletmede bulunan öğrenciler olarak görülmelidir. Dolayısıyla işletme bu bakış açısını, stajyerleri “iş bilen kişi” olarak algılayan çalışanlarına iyi bir şekilde yansıtmalıdır.
- Mesleki stajın amacı mesleğin ve işin öğretilmesi ise, işletmeler stajyerlerini tüm faaliyet alanlarında belirli aralıklarla bulundurmalı ve yeterliliklerini ortaya çıkarmalıdır.

Kaynakça

- Akay, B., Uslu, A. ve Sancar, M. F. (2018). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Döneminde Yaşadıkları Sorunlar: Lisans Ve Ortaöğretim Turizm Öğrencileri Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 212–236.
- Aksu, A. ve Köksal C.D. (2005). Perceptions and Attitudes of Tourism Students in Turkey. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 17(5): 436–447.
- Altınay Özdemir, M. (2018). Examining Tourism Students’ Cognitive Structures Towards Leisure Time And Recreation Concepts Through Word Association Test. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(1), 219–236.
- Avcı, U. ve Boylu, Y. (2006). A Comparative Study into the Satisfaction of Tourism Students With Their Internship. *Turk-Kazakh International Tourism Conference New Perspectives and Values in World Tourism & Tourism Management Proceedings Book II*, pp. 1376-1384.
- Aymankuy, Y., Tetik, N., Girgin, G. K. ve Aymankuy, S. (2013). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Staj Uygulamasına Öğrenci Ve Akademisyenlerin Bakışları (BTİOYO’da uygulama). *Journal of Human Sciences*, 10(1), 101–128.
- Barbarash, D. (2016), Knowledge And Skill Competency Volves Of An Undergraduate University Managed Cooperative Intership Education. *Asia-Pacific Journal Of Cooperative Education*, Cilt.17, Sayı.1, (21- 30).
- Bayer, O. E. (1998). Türkiye Meslek Yüksekokulları Turizm Eğitimi Kalitesinin Geliştirilmesinde Sanal Yöntemlerin Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3).
- Boylu, Y. (2009). Anadolu Otelcilik Ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okullara İlişkin Beklenti ve Değerlendirmeleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 933–954.
- Chen, T.-L. ve Shen, C.-C. (2012). Today’s Intern, Tomorrow’s Practitioner?—The Influence Of Internship Programmes On Students’ Career Development in The Hospitality Industry. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(1), 29–40.
- Çelik, S. ve Tuna, P. F. (2012). Turizm Öğrencilerinin Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Turizm Eğitimi Konferansı (17-19 Ekim 2012)*, ss, 270–278.
- Çimen, H. (2008). Turizm Lisans Öğrencilerinin Mesleki Yönelimleri: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 194–202.

- Dayıoğlu, M. (2010). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Stajyer Öğrencilerinin Yeterliliği Konusunda İşveren Görüşleri:(Edremit Körfezi Örneği). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, M. ve Demir, Ş. Ş. (2014). Turizm İşletmelerinde Yöneticilerin Mesleki Staj ve Stajyerleri Değerlendirmesi. *Journal of Marmara Social Research/Marmara Sosyal Arastirmalar Dergisi*, (6).
- Duran, Y. ve Dolmacı, N. (2017). Ön Lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Zorunlu Staj Uygulamasına İlişkin Görüşleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Isparta Meslek Yüksekokulu Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 254–267.
- Ehtiyar, R. ve Üngüren, E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri İle Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of International Social Research*, 1(4).
- Emir, O., Pelit, E. ve Arslan, S. (2010). Turizm Alanında Önlisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Öncesi ve Sonrası Görüşlerinin Karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 141–165.
- Gilbert, J. K., Boulter, C. ve Rutherford, M. (1998). Models in Explanations, Part 2, Whose Voice? Whose Ears? *International Journal of Science Education*, 20, 187-203.
- Gürdoğan, A. ve Atabey, S. (2015). Öğrencilerin Meslek Stajından Memnuniyet Düzeylerinin Kariyer Hedeflerine Etkisi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(1).
- Hsu, M.-S. (2012). A Study Of İnternship Attitude, Subjective Norm, Perceived Behavioral Control, and Career Planning Of Hospitality Vocational College Students. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 11(1), 5–11.
- Jenkins, A.K. (2001). Making a Career of it? Hospitality Students' Future Perspectives: An Anglo-Dutch Study, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(1): 13–20
- Keskin, E., Örgün, E. (2015). Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Sürdürülebilir Turizm Olgusunun Kavramsal Analizi: Ürgüp örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(1), 30-40.
- Kivela, J. ve Kivela R.J. (2005). Student Perceptions Of An Embedded Problem-Based Learning Instructional Approach İn A Hospitality Undergraduate programme, *Hospitality Management*, 24(3): 437–464.
- Ko, W.-H. (2008). Training, Satisfaction With Internship Programs, and Confidence About Future Careers Among Hospitality Students: A case Study Of Universities in Taiwan. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 7(4), 1–15.
- Kozak, M., A. ve Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre

- Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karedeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Bahar: 9-16.
- Kuşluvan, S. ve Kuşluvan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey, *Tourism Management*, 21(3): 251-269.
- Mayaka, M. ve Akama, J.S. (2007). Systems Approach to Tourism Training and Education: The Kenyan Case Study, *Tourism Management*, 28(1): 298–306.
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Meslek Stajları Yönergesi. Erişim Adresi: <http://www.turizm.mu.edu.tr/yonetmelikler-13>. Erişim Tarihi: 15.11.2019.
- Murat, A. ve Bucak, T. (2012). Mesleki Turizm Eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 7–18.
- Nelson, A. A. (1994). Hospitality Internship: The Effects Of Job Dimensions and Supportive Relationships On Student Satisfaction. (Doctoral dissertation, Wayne State University, 1994). Dissertation Abstracts International, Vol. 56, Iss. 2, 626
- Nikandrou, I., Brinia, V. ve Bereri, E. (2009). Trainee Perceptions of Training Transfer: An Empirical Analysis. *Journal of European Industrial Training*, 33(3), 255–270.
- Olçay, A. ve Düzgün, M. (2015). Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4(12).
- Olçay, A., Yıldırım, İ. ve Sürme, M. (2015). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Eğitimi Hakkında Görüşleri: Gaziantep İli Örneği. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(3).
- Özatlı, N. S., Bahar, M. (2010). Öğrencilerin Boşaltım Sistemi Konusundaki Bilişsel Yapılarının Yeni Teknikler İle Ortaya Konması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 9-26.
- Özsayar, B. (2008). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yaptıkları Stajların Meslek Gelişimlerine Etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, Y. ve Görkem, O. (2011). Mutfak Dalı Öğrencilerinin Mesleki Yeterliklerinin Değerlendirilmesi: Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 69–89.
- Pak, Ö. (2015). Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitimi ve Zorunlu Staj: Turizm Meslek Lisesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 139-164.
- Pelit, E., Kabakulak, A. ve Zorlu, Ö. (2019). Evaluations of Students of Tourist Guidance For Summer Internship: The Example of Afyon Kocatepe University. *Innovation and Global Issues Congress V*, 849–862.

- Polat, G. (2013). 9. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Bilişsel Yapılarının Kelime İlişkilendirme Test Tekniği ile Tespiti. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(1), 97-120.
- Ruhanen, L., Robinson, R. ve Breakey, N. (2013). A Tourism İmmersion İnternship: Student Expectations, Experiences and Satisfaction. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 60-69.
- Salgado, M. ve Costa, C. (2011). Science and Tourism Education: National Observatory For Tourism Education. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 2(3), 143-157.
- Sarı, H. (2007). Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Sürecine Adaptasyonu Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). T.C Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Sarıışık, M. (2007). Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 143-160.
- Szivas, E., Riley, M. ve Airey D. (2003). Labor Mobility into Tourism: Attraction and Satisfaction, *Annals of Tourism Research*, 30 (1): 64-76
- Şimşek, M. (2013), Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Konusundaki Bilişsel Yapılarının ve Alternatif Kavramlarının Kelime İlişkilendirmesi Testi İle Belirlenmesi. 4. Ulusal İlköğretim Bölümleri Öğrenci Kongresi, Nevşehir Üniversitesi, s.65-75. Taşkın, M. (2006). Ortaöğretim Turizm Eğitiminde Staj ve İzmir İli Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Liselerinde Bir Uygulama. DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Temizkan, R. ve Arı, Ö. P. (2018). Türkiye'deki Turizm Lisans Programlarının Staj Yönetmeliklerinin İçerik Analizi (Content Analysis of Internship Regulations of Tourism Bachelor's Degree In Turkey). *Journal of Gastronomy*, 1(2), 37-44.
- Tutan, E. (2010). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Döneminde Maruz Kaldıkları Mobbing (Psikolojik Yıldırma) Ankara İlinde Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Türk Dil Kurumu (2019). Staj Kelime Anlamı. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 18.11.2019.
- Yücel Güngör, M., Doğan, S. ve Güngör, O. (2017). Aşçılık Programı Öğrencilerinin Sosyal Medyaya Yönelik Bilişsel Yapılarının Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla İncelenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2), 206-218. doi:10.21325/jotags.2017.124

EKLER

EK-1: Anahtar Kavrama İlişkin Kurulan Cümleler

NO	CÜMLE
	Bilimsel Bilgi İçeren Cümleler
1.	Mesleki staj 60 iş günüdür.
2.	Gördüğümüz derslerin alanında bir departmanda belli zaman içinde öğrenmedir.
3.	Mesleki alanda yeterlilik sağlayabilmek için yapılan tecrübe edinme amaçlı eğitimidir.
4.	Staj mesleği öğrenmek içindir.
5.	Okulda öğrenilen bilgileri deneyelemektir.
6.	Mesleğin gerçek yaşamda olan şeklidir.
7.	İş hayatı öncesi tecrübe kazanılmasını sağlar.
8.	Asgari ücretin 1/4 oranı kadar maaş karşılığında çalışmaktadır.
9.	Meslek hakkında kendini geliştirmektedir.
10.	Okul tarafından zorunlu kılınan bir programdır. Otel ya da benzer işletmelerde uygulamalı olarak yapılır.
11.	Bölüm hakkında işi yerinde öğrenmek için işletmede geçirdiğimiz süredir.
12.	İnsanların öğrenim gördüğü ders ile ilgili deneyim kazanmasıdır.
13.	Çalışılan işletme ve departman hakkında deneyim kazanılması amacıyla yapılan uygulamadır.
14.	Yapmak istenilen mesleğin ön eğitimidir.
15.	Gelecekte yapabileceğimi düşündüğüm mesleğin kendi sahasında tanımak ve kendimi ölçmektir.
16.	Mesleki staj benim için bir şeyleri öğrenmek ve kendimi bu iş üzerinde geliştirmektedir.
17.	Seçtiğimiz mesleği yerinde öğrenmektir.
18.	Meslek anlamında zorlukları görme bir nevi eğitim amaçlı ezilip gerçekleri gördükten sonra iş anlamında hırslanma, işini iyi yapmaya yönelmedir.
19.	Mesleki açıdan yeterliliği ölçüp eksik olan yerlerde gelişim sağlayıp kendini geliştirme ve mesleğe adapte olmaktadır.
20.	Mesleği sevip ya da sevmemeyi öğrenmedir.
21.	Tecrübe kazanmak için yapılan iştir.
22.	Yapılan işte deneyim kazanma, gelecekte yapılacak işi öğrenmedir.
23.	Okulda öğrendiklerimizi uygulama aşamasıdır.
24.	Eğitim amaçlı yönlendirilmedir.
25.	İş öğrenmektir.
26.	Okulda öğrendiklerini iş hayatında uygulamaya başlamaktadır.
27.	İş hayatından önce sektör ile ilgili bilgi ve tecrübe kazanmaktadır.
28.	Yapacağım mesleğin öğrenme aşamasıdır.
29.	Bölümle ilgili geleceğe yönelik atılan ilk iş adıdır.
30.	Mesleki staj, bir meslek hakkında bilgi edinme ve başarıyla tamamlamayı aynı zamanda sorumluluk alarak para kazanılan bir uygulamadır.
31.	Gelecek iş hayatı için başlangıçtır.
	Yüzeysel Bilgi İçeren Cümleler

1.	Okuduğumuz bölüm için gerekli iş çabasındır.
2.	Genç yaşta büyük bir sektörde çok iyi kazanımlar elde etmektedir.
3.	Yapmak istediğin mesleğe giriş aşamasıdır.
4.	Eğitimime katkı sağlayan olaydır.
5.	İşi öğrenebilmek için yapılan çalışma modern köleliktir.
6.	İşletmede ilk tecrübedir.
7.	Zorunluluk gereği yapılan ve hiçbir katkı sağlamayan iş ortamıdır.
8.	Bir daha staj yapmak isterim.
9.	Staj benim için bir tecrübe yansımasıdır.
10.	Bir daha staj yapmak istemiyorum.
11.	Çalışmak zorunda olduğum ilk iştir.
12.	Mesleğe hazırlayan görev zorluklu olabilecek iştir.
13.	Zorunlu olduğumuz için bölümümüzün görevleri dışındaki işlerde kullanılmaz.
14.	Kendini her anlamda geliştirme ve tecrübe kazanmaktır.
15.	Bu mesleği sevip sevmediğimizi anlamak için belli bir süre kendimizi denemektir.
16.	Mesleki staj bireyin iş hayatına uyum ve alışkanlık sağlamasıdır.
17.	Meslekle ilgili öğrenilebilecek tüm bilgiler ve mesleğe atılacak ilk adımdır.
Kavram Yanılgısı İçeren Cümleler	
1.	İşi öğrenmenin eziyet halidir.
2.	Çalış çalış para yok.
3.	Staj yüzünden iş hayatından nefret ettim.
4.	Bu yıl mesleki stajımı yapmadım.
5.	Gece saat 4 te bizi bu yaşımızda yataktan kaldırıp işe gönderen düzen utansın.
6.	Kadrolu çalışanların işi öğretmek yerine kendi işlerini stajyerlere yaptırılmalarıdır.
7.	İnsanların farklılıkları olduğu gibi bir arada yaşamaları için ortak yönleri vardır.
8.	Çok çalışıp kendini gösterip yükselerek çok para kazanmaktadır.
9.	Mesleğinde en iyi ve en güzelini yapmak için hırslı olmaktır.
10.	Stajın tüm zorlukları iş hayatına girince son bulacaktır.
11.	Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.
12.	Turistlerle uğraşmak, anlaşmaktır.
13.	Zorunlu olduğu için isteksiz başlasam da azmim sayesinde çok fazla bilgi edindim, fakat gereksiz şakalara maruz kaldım. Çalışırken çay getir cümlesi felaketim oldu.
14.	Bir şeylere zorunlu olduğum için saçma şeylere katlandım.
15.	Bir öğrencinin bir yere stajyer olarak girip çoğu yerlerde küçük görülmesi ve ayak işlerinin ona verilmesidir.
16.	İş öğretilmesi amacı ile gönderilen ama işle ilgili hiç bir şey öğrenmeden ayakçı olarak çalıştırılan gereksiz zorunlu bir olaydır.

17.	Staj zamanı sayesinde işin ne kadar zor, yorucu ve keyif verici olduğunu öğrendim.
18.	Misafir sorunlarında onları sizi anlıyorum deyip kulüp adına özür dileyerek sorunu çözmedir.
19.	Otellerin işlerine yarayacak fazla ücret vermeden çok çalıştırıp uygun makul ücretler vererek çalıştırmadır.
20.	Sorumluluk aldığım kadar başarılısın.
21.	Statü olarak senden yüksek düzeyde olan insanların ne emir verirse yapmak zorunluğunun olmasıdır.
22.	İş öğrenmek için gereklidir ama doğru zamanda değerlendirmektir.
23.	Çoğu işletmede bize hiçbir katkısı olmayan yorucu sıkıcı iş deneyimidir.